

Hernán Cortés, Dopisy. Praha: Argo, 2000.

DRUHÝ DOPIS – RELACE

KTERÝŽ ZASLAL JEHO NEJSVĚTĚJŠÍMU CÍSAŘSKÉMU VELIČENSTVU, PÁNU NAŠEMU, GENERÁLNÍ KAPTÁN NOVÉHO ŠPANĚLSKA DON FERNANDO CORTÉS.

V NĚM POPISUJE NESPOČETNĚ NOVÉ ZEMĚ A PROVINCE, JEŽ OBJEVIL V YUCATÁNU A PODROBIL KRÁLOVSKÉ KORUNĚ JEHO VELIČENSTVA OD DEVATENÁCTÉHO ROKU DO DNEŠKA. ZVLÁŠTĚ LÍČÍ TUZE ROZLEHLOU A BOHATOU PROVINCI ZVANOU CULÚA, KDE SE NALÉZAJÍ MĚSTA VELMI VE-
LIKÁ, SE SKVĚLÝMI STAVBAMI, OPLÝVAJÍCÍ OBCHODEM A BOHATSTVÍM; Z NICH NEJNÁDHERNĚJ-
ŠÍ A NEJBOHATŠÍ JMÉNEM TÍMIXTITÁN JE ZRUČNOSTÍ NESLYCHANOU ZBUDOVÁNO NA VELKÉ
LAGUNĚ; KRÁLEM TOHOTO MĚSTA A PROVINCE JE PŘEVELIKÝ VLÁDCE JMÉNEM MUTE CZUMA;
A KAPITÁNOVI A ŠPANĚLŮM SE ZDE STRAŠLIVÉ VĚCI PŘIHOULY. DLOUZE VYPRÁVÍ O VELIKÉM

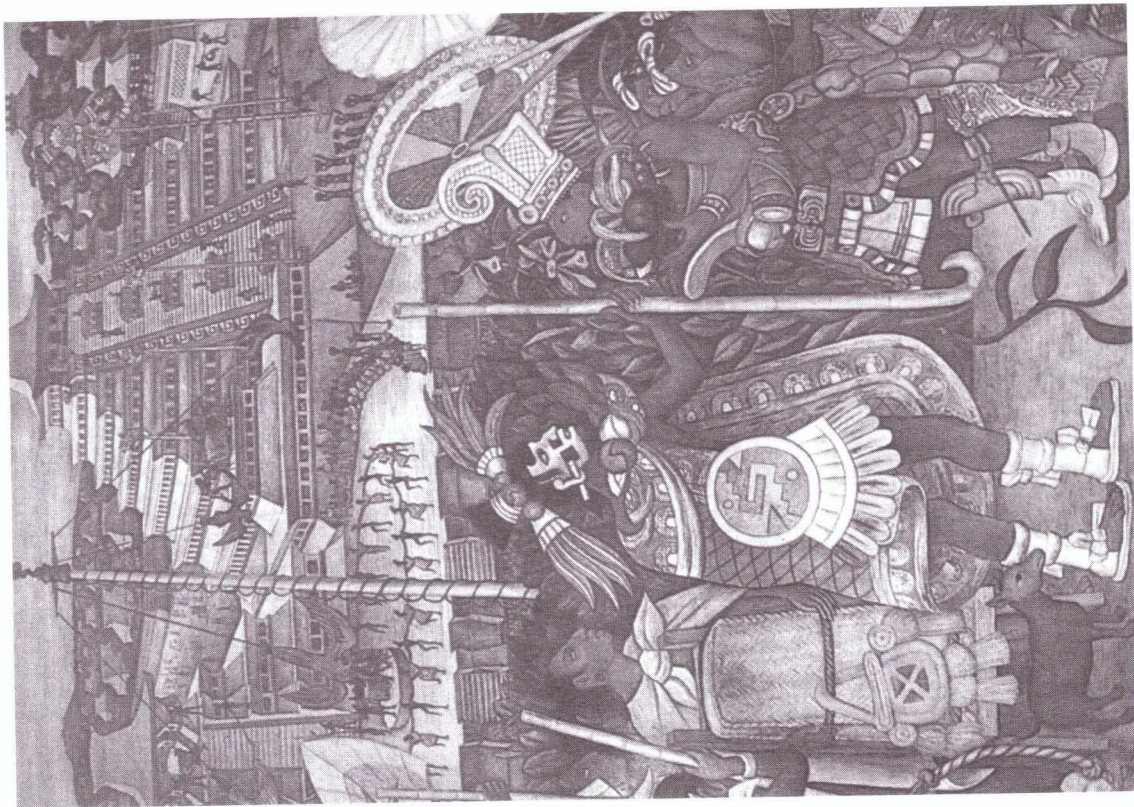
PANSTVÍ ONOHO MUTE CZUMY, JEHO RITUÁLECH A CEREMONIÍCH A JAK SE KONAJÍ.

Vznešený, mocný, nejkatolictější panovníku, nepozritelný vládce a náš pane: dne 16. července roku 1519 jsem na lodi, kterou jsem vypravil z Nového Španělska, jež náleží Vašemu Nejsvětějšímu Veličenstvu, odeslal Vaší Výsosti velmi dlouhou a podrobnou zprávu o všem, co se zde událo od chvíle, kdy jsem do Nového Španělska přibyl, až do onoho dne. Toto vypsání vezli s sebou Alonso Hernández Portocarrero a Francisco de Montejo, zmocněnci bohatého města Veracruz, jež jsem založil ve jménu Vaší Výsosti. Poté, jednak proto, že se nenaskytila příležitost ani loď a já jsem byl zaměstnan dobýváním těchto zemí a jejich pacifikací, a také že jsem neměl zpráv o řečené lodi a zmocněncích, nepsal jsem Vašemu Veličenstvu o tom, co se dělo dál, ač Bůh ví, jak mně bylo stydno. Chrátil jsem, aby Vaše Výsost poznala všechny věci této země, jichž je tolik a takové jsou, že jak píše v předešlé zprávě, můžete sebe podruhé nazývat císařem, a to zdejším, přičemž titul ten je neméně cenný než císaře německého, který již Vaší Nejsvětější Milosti z vůle Boží náleží. Přesto se vynasnažím vypovědět Vaší Výsosti, jak nejlépe budu umět, celou pravdu i vše, s čím je nutno Vaše Veličenstvo až do této chvíle seznámit. I prosím Vaší Výsost, aby mi prominula, nepodaří-li se mi vpsat vše, co a jak a kdy se přihodilo, či nebudou-li správně uvedena některá jména, ať měst, obcí či panství, jež se dala do služeb Vaší Výsosti, Vám se podrobila a stala se Vašimi vazaly. V nedávné době přihodilo se mi totiž neštěstí, o němž zpravím Vaší Výsost podrobněji, a přišel jsem o všechny zápisy a smlouvy, jež jsem byl uzavřel se zdejšími domorodci, a mnohé další věci.

V předešlé své relaci jsem vpsal, Vaše Excellence, všechna města a obce, které do té doby vstoupily do služeb Vaší Výsosti a jež jsem

Vám byl podrobil a dobyl. Také jsem se zmínil, že mám zprávu o velkém vládkci jménem Muteczuma, o němž zdejší domorodci pověděli, že žije, soudě podle denních pochodů, na devadesát neb sto míli od pobřeží a přístavu, kde jsem se vylodil. A že v pevné víře v Boha a v sílu Vašeho královského jména jsem zamýšlel k němu dojíti, byť byl kdekoli, a vzpomínám, že jsem se nabídl, že se na onoho vládcce obrátím a mnohé další učiním, co bude v mých silách. Neboť jsem zaručil Vašemu Veličenstvu, že jej, třeba zajatého či mrtvého, Vaši Výsosti podrobím, a s tím záměrem a přáním jsem se dne 16. srpna vypravil z města Cempoal, jež jsem nazval Sevillou, s patnácti jezdcí a třemi sty pěšáky vstrojenými co nejlépe na válku, k níž časem také došlo. Ve městě Veracruzu jsem pak zanechal sto padésát mužů (se dvěma koni), aby budovali pevnost, kterou jsem již téměř dokončil. Opustil jsem tedy provincii Cempoal, obklopenou pohořími, čítající na padésát tisíc válečníků a padésát osad a pevností — jistých, mírumilovných a věrných poddaných Vašeho Veličenstva, kterými byli a jsou dosud. Byliť totiž podrobeni onomu vládkci Muteczumovi silou a docela nedávno, jak mi bylo řečeno, a jakmile ode mne uslyšeli o Vaši Výsosti a královské moci, rozhodli se, že chtějí být poddanými Vašeho Veličenstva a mými přáteli, a prosili mne, abych je ochránil před oním vládcem, který je jim tyranem a násilím jim bere děti, aby je zabíjel a obětoval svým bohům, jakož i mnohé další stříznosti měli. Proto byli a jsou pravými a věrnými služebníky Vaši Výsosti a myslím, že jimi provždy zůstanou, byvše zbaveni té tyranie, zatímco já jsem s nimi vždy dobře a vlídně zacházel. Dále pro větší bezpečnost těch, kdo zůstali ve městě, vzal jsem s sebou některé z vážených občanů a další lidi, již mi byli při cestě nemálo užiteční. Také, jak jsem myslím psal Vaši Výsosti v prvním svém dopise, někteří z těch, kdo se stali členy mé výpravy, byli služebníky a přáteli Diega Velázqueze a měli mi za zlé, co jsem ve službách Vašeho Veličenstva činil, ba někteří proti mně chtěli povstat a odejít ze země, zvláště čtyři Španělé, a to Juan Escudero a Diego Cermeño, kormidelník, a Gonzálo de Umría, rovněž kormidelník, a Alonso Peñate, kteří dobrovolně přiznali, že byli rozhodnuti přepadnout brigantinu kotvící v přístavu se zásobami chleba a špeku, jejího velitele zabít a odplout na ostrov Fernandinu, aby Diegu Velázquezovi pověděli o lodi, kterou jsem k Vaši Výsosti vypravil, i nákladu a cestě, jíž popluje, aby řečený Diego Velázquez mohl vyslat hlídky a loď přepadnout, jak také učinil, když se o jejím odplutí dozvěděl. Zjistil jsem totiž, že po-

Víze aztéckého impéria, kterou nabízí jeden z nejproslulejších mexických malířů 20. století Diego Rivera, velmi plasticky a emotivně evokuje to, co se objevilo před očima překvapených španělských dobyvatelů.

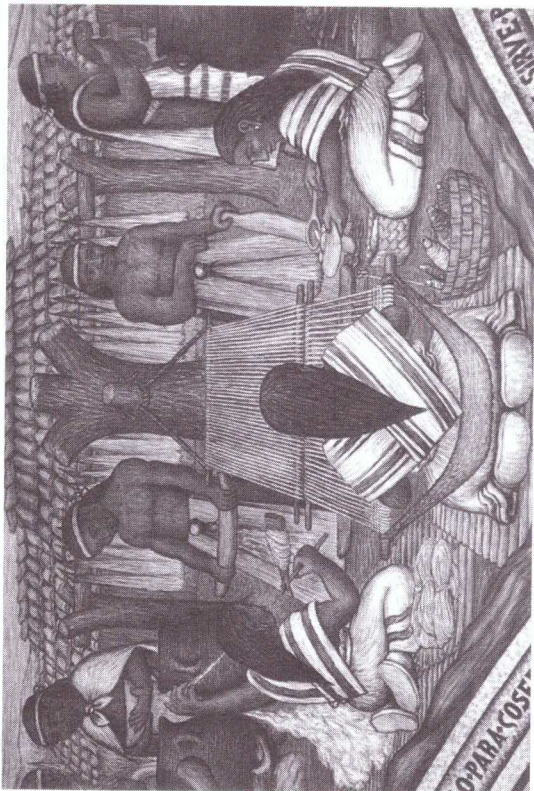

slal za onou lodí karavelu, a nebyt' toho, že již proplula, byl by se jí zmocnil. Taktéž přiznal, že i další osoby sdílejí jejich vůli dát zprávu řečenému Diegu Velázquezovi. Vzhledem k přiznání těchto provinilců potrestal jsem je po právu a jak si doba a plnění Vašich služeb žádaly. A protože nás Španělů bylo málo, a těch, kteří co služebníci a přátelé Diega Velázqueze přáli si ze země odejít, bylo tolik a jejich touha tak silná a všichni měli stejný úmysl, věřice, že nechám-li tam lodě, na nich ode mne uprchnou, a kdyby všichni, kdo sdíleli tuto vůli, byli odešli, zůstal bych téměř sám a přišla by vnučec velká služba, již jsem Bohu a Vaší Výsosti v této zemi učinil, nalezl jsem východisko. Aby lodí již k plavbě nemohly sloužit, roztránil jsem je na pobřeží. Tak všichni ztratili naději na odchod ze země a já jsem ještě více zabezpečil svou cestu a nemusel se již obávat, že jakmile se otočím zády, přijdu o lidi, které jsem byl ve městě zanechal.

Osm či deset dnů poté, co jsem lodí rozbil o pobřeží a došel z Veracruzu do města Cempoal, vzdáleného čtyři míle, abych odtud pokračoval v cestě, dozvěděl jsem se z oné osady, že při pobřeží plují čtyři lodí. Kapitán, jehož jsem tam zanechal, se k nim vydal v člunu a oni mu sdělili, že lodí patří Franciskovi de Garayovi, guvernérovi ostrova Jamaica, a přicházejí objevovat nové území. Řečený kapitán jim prý vylíčil, jak jsem jménem Vaší Výsosti osídlil tuto zemi a vybudoval město míli od místa, kde se lodí nalézají. Tam s ním mohou plout a zpravit mne o svém příjezdu a, pokud by potřebovali, opravit zde lodí, k čemuž je kapitán s člunem povede k přístavu, který jim ukázal. Oni mu odpověděli, že přístav již viděli, neboť pluli kolem něj, a že učiní, jak jim navrhuje. On otočil člun, avšak lodí jej následovaly ani nepřipluly do přístavu a dosud setrvávají u pobřeží. Jejich úmysly však nejsou známy, když se neuchýlily do přístavu. Do hodiny poté, co jsem vše od řečeného kapitána zvěděl, vypravil jsem se do oné osady, kde jsem zjistil, že lodí kotví tři míle daleko a nikdo nevystoupil na břeh. Pokračoval jsem tedy s několika lidmi po pobřeží, a když jsem byl již jen na míli od nich, potkal jsem tři muže z těch lodí, z nichž jeden uvedl, že je písařem a druhý dva s sebou má za svědky jisté zprávy, jak pravil, s níz jej kapitán ke mně posílá, a toho, co ode mne žádá. I vyřizoval, že onu zemi objevil a chce osídlit, pročez mne žádá, abychom vymezili své hranice, neb se mní usídlit pět míl po pobřeží za Nautcalem, městem nalézajícím se na dvacet míl od osady zvané Almería. Já jsem odpověděl, aby kapitán ke mně přišel a s lodmi připlul do přístavu Veracruzu, kde bychom se

spolu domluvili a zvěděl bych, s jakou přichází. A potřebuje-li něčeho pro své lodí a mužstvo, přispěji mu, jak budu moci. A říká-li, že přichází ve službách Vašeho Nejsvětějšího Veličenstva, nepřěji si jiného, než aby se mi prokázal, že Vaší Výsosti slouží, a já mu uvěřím. Oni pak odpověděli, že kapitán ani posádka za žádnou cenu nevystoupí na pevninu ani jinam, kde bych se já nacházel. I usoudil jsem, že museli na pevnině napáchat nějakou škodu, když se tak brání přede mne předstoupit. A protože již byla noc, tajně jsem se ukryl u mořského břehu naproti místu, kde lodí korvily, a zůstal jsem tam skryt až téměř do poledne příštího dne, přesvědčen, že kapitán nebo kormidelník vystoupí na břeh a pak od nich zvlím, co činili nebo kde pobývali, a pokud by nějaké špatnosti byli spáchali, uvědomil bych o nich Vaše Veličenstvo. Oni ani nikdo jiný se však ke břehu nepřiblížil. Když jsem viděl, že nepřicházejí, poručil jsem těm, kdož byli s požadavky přišli, aby se svlékli, jejich oděv pak oblekli jím Španělé z mé družiny, které jsem poslal na břeh, aby přivolali plavce z lodí. Ti, když je spatřili, vypravili k pobřeží barku s deseti či dvaceti muži ozbrojenými kušemi a mušketami. Zatím se Španělé na břehu stáhli z pláže k nedalekým kroviskům, jako by se chtěli chránit v jejich stínu. Z bářky vyskočili čtyři muži, dva s kušemi a dva s mušketou, kteří obklíčení mými muži na pláži byli jati. Tu jeden, který byl prvním důstojníkem lodí, chtěl vypálit z muškety a zabít mého kapitána z Veracruzu, avšak díky Pánu našemu rána nevyšla. Ti pak, kdo zůstali v loďce, rychle odrazili a plavili se ke korábům, jež na další nečekajíce, napínaly již plachty a hleděly se ztratit. Od těch, kteří zůstali u mne, jsem se dozvěděl, jak připluli k řece třicet míl níže po pobřeží za Almerií, kde byli dobře přijati domorodci, kteří jim dali najíst. U Indianů viděli i nějaké zlato, ale nebylo ho mnoho. Tam také směnili na tři tisíce kastilských zlatých. Na pevninu nevystoupili, avšak zahlédli několik osad na břehu řeky, které se nacházely tak blízko, že je bylo možno dobře vidět z lodí. Kamených staveb tam nebylo, neboť všechny domy jsou zbudovány ze slámy a jejich ručně zhotovené podlahy jsou poněkud vyvýšené. Daleko více jsem se později u všem dozvěděl od onoho velkého vládce Muteczumy a některých tamních tlumočnicků, již ho provázeli. Je a Indiana, kterého na řečených lodích přivezli od oné řeky a kterého jsem rovněž zajal, s dalšími posly Muteczumovými vyslal jsem k pánu oné řeky, jež zove Pánuco, abych jej přivedl do služeb Vaší Výsosti. On ke mně pak poslal jednoho hodnostáře a dokonce, jak pravi-

Indiánské tkadleny. Výjev z proslulého muralu (nástěnné malby) v Tlaxcale.

kážu Vaší Výsosti popsat, neboť jsou celé ozdobené skvělými kresbami a dokonalými odstíny, zobrazujícími všelijaké pracky a zvířata a stromy a květiny a různé jiné věci a mají obruby a mušky na píd' veliké ze zlata a s dalším zlatým proužkem uprostřed, velmi jemně zdobeným. K nim mi dal zlatý síťený váček na kule a příslibil, že i ty přidá ze zlata. A daroval mi několik zlatých forem na kule a množství jiných věcí, jichž je bezpočtu.

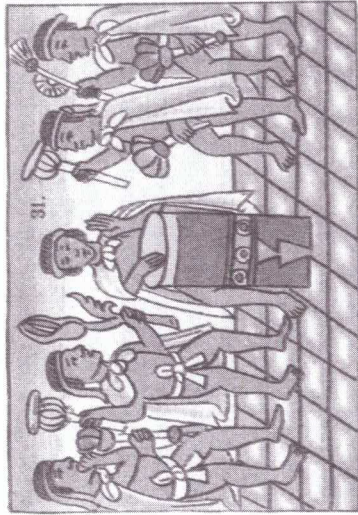
Neboť chtěli-li bych, nejmocnější Pane, Vaší Královské Jasnosti vypovědět vše o velkolepých, podivuhodných a skvělých věcech tohoto velkého města Temixtitánu a o panství a službách onoho Mutezumu, jeho vládcce, o rituálech a zvycích zdejšího lidu i způsobu vlády zde ve městě, stejně jako v ostatních městech patřících tomuto vládci, bylo by zapotřebí mnoho času a početných a velice zkušených vypravěčů. Nemožu vyličit jedinou ze stovek věcí, jež by stály za vyprávění. Pokud však bude v mých silách, budu Vám vyprávět o některých z věcí, jež jsem zřel, a i když budou vyloženy neuměle, vím s jistotou, že budou tak obdivuhodné, že se budou zdát neuvěřitelné, neboť ani my, kdo je zde vidíme na vlastní oči, nejsme s to je svým rozumem pochopit. Vaše Veličenstvo však může být jisto, že jsou-li v mém vyprávění nedostatky, pak spíše proto, že ubírám, než

ložit i koně, kdykoliv se nám zachtělo. Město má mnohá náměstí, kde nepřetržitě probíhají trhy a stále se zde něco prodává a nakupuje. Je tu jedno náměstí, dvakrát tak velké jako město Salamanca, kol dokola obklopené podloubím, kam denně přichází za koupí a prodejem na sedmdesát tisíc duší a najdeš tu ode všeho zboží ze všech koutů země, ať k živobytí či k jídlu, šperky ze zlata, stříbra, olova, mosazi, mědi, cínu, kamenů, kostí, mušlí, škeblí i peří. Prodává se zde kámen opracovaný i surový, vepřovice, cihly, dřevo neopracované i opracované na nejrůznější způsob. Je tu ulice lovecká, kde prodávají všemožné ptactvo žijící na zemi, stejně jako slepice, koroptve, křepelky, divoké kachny, budníčky, čírky, hrdličky, holuby, rákosníky, papoušky, puštíky, orly, sokoly, krahujce a poštolky, a z některých z těch dravých ptáků prodávají kůže i s peřím a hlavou a zobákem a pařáty. Nabízejí zde také králíky, zajíce, zvěřinu a malé vykastované psy, jež chovají na jídlo. Je tu ulice bylinkářů, kde dostaneš všemožné léčivé kořínky a byliny, co jich na zemi roste, v krámcích jakýchsi aparykářů se prodávají už připravené medicíny, ať lektvary, či masti a náplasti. Jsou tu jakási holičství, kde myjí a holi hlavy, i kramy, kde za úplatu dají člověku najíst a napít. K přenašení břemen slouží muži, jimž v Kastilii říkáme nosiči. Je zde mnoho dřeva, uhlí, hliněných ohřívadel a nejrůznějších rohoží na lužka, i jemnějších k posezení, a prodávají tu i rohože pro sály a pokoje. Najdeš rozličnou zeleninu, zvláště cibuli, pór, česnek, potočnici, řepičku, brutnák, šťovík a pupavu i artyčoky. Dostaneš různé ovoce, z něhož třeseš a švestky se podobají španělským. Prodává se včelí med a vosk i sirup z kukuřičných stvolů stejně medový a sladký jako z cukrové třtiny i šťava z rostlin, jež tady i jinde nazývají agáve, která předčí sirup. Z těchto rostlin pak vyrábějí cukr a víno, které rovněž nabízejí. K prodeji je tu množství různých bavlněných vláken všemožných barev v přadénkách, takže to vypadá docela jako na hedvábných trzích v Granadě, jenže zdejší vlákno je daleko kvalitnější. Prodává se, kolik jen by se ve Španělsku nalezlo barev k malování, a tolik odstínů, kolik si jich lze představit. Také prodávají zvířecí kůže s chlupem i bez, barvené do různých odstínů. Dále množství všelikého velmi pěkného nádobí, včetně mnoha malých i velkých džberů, džbánů, hrnců, dlaždic a bezpočtu jiných nádob, všechny z jedinečné kamenniny, všechny nebo většina glazované a malované. Koupíš zde kuřičné zrní a chléb, jež převyšuje, jak co do zrna, tak do chuti druhy prodávané na jiných ostrovech i na pevnině. Prodávají se plněné

Aztéckí tanečníci v předkolumbovské epoše. Anonymní rukopis ze 16. století. I tato tradice je dodnes v Mexiku velmi živá.

drůbeží taštičky i rybí koláčky, mnoho čerstvých i solených, syrových i dušených ryb. Je zde hojnost vajec slepičích a husích i ode všech ostatních ptáků, o nichž byla řeč, prodávají se vaječné omelety tortilly. Vcelku se na těchto tržištích prodává vše, co poskytuje celá země. Vedle toho, o čem jsem se zmínil, je tu tolik nejrůznějších věcí, že je neuvádím pro jejich hojnost a také proto, že mi všichni nepřicházejí na mysl a některé ani neumím pojmenovat. Každý druh zboží je soustředěn v určité ulici, kde se nemísí s žádným jiným. V tom jsou velmi pořádaní. Vše se prodává na počet a míru, ale zatím jsme neviděli prodávat nic na váhu. Na tom velkém náměstí stojí jeden tuze pěkný dům – soudní síň, kde zasedá deset či dvanáct mužů, soudců, kteří řeší všechny sporné případy a záležitosti, jež se na trhu přihodí, a dávají potřebat provinilce. Určené osoby pak neustále procházejí mezi davem na náměstí a sledují, co se prodává, a míry, jimiž se zboží měří, a stává se, že mětku rozlámou, protože nebyla poctivá.

V tomto velkém městě je spousta měsit a svatyní jejich božstev přepěkně vystavěných v různých farnostech a čtvrtích. V hlavních z nich žijí duchovní osoby z jejich sekty. Sídli tam trvale a kromě svatyní s jejich modlami jsou zde pro ně i velmi pěkná obydlí. Všichni tito zbožní mužové chodí černě oděni a od okamžiku, kdy vstoupí do řádu, až pokud z něj neodějdou, si nikdy nestříhají a nečesou vlasy. Také všichni synové z předních rodin, ať panských či významných měšťanských, jsou v řádu a nosí roucho od sedmi či osmi let věku až do doby, kdy je odtud vezmou, aby je oženili, což se častěji přihodí prvorozeným, kteří se stanou dědici rodu, než ostatním.

V těchto kláštrech se nemožou stýkat se ženami, ani tam žádné nepřicházejí. Zdržují se požívání určitých pokrmů, a to v některých ročních dobách více než v jiných. K tomu, aby popsalo velikost a poruhotnost hlavní ze všech měsit, lidské slovo nestačí, neboť je tak rozlehlá, že v jejím obvodu, jenž je celý obklopen vysokánskou zdí, by se snadno postavila osada pro pět set obyvatel. Uvnitř tohoto obvodu jsou kol dokola tuze pěkná sídla s rozlehlými komnatami a chodbami, kde přebývají žijící tam zbožní mužové. Je zde na čtyřicet velmi vysokých a pěkně postavených věží a k vrcholu největší z nich se stoupá po padesáti stupních. Nejhlavnější věž by převyšila nejvyšší sevillský kostel. Kámen i dřevo jsou tak dobře opracovány, že lépe by je nezhotovali a neotesali nikde jinde na světě, neboť všechny kamenné kvádry uvnitř kaplí, kde mají své modly, jsou plně tesaných výjevů a výklenků a obklady jsou samý reliéf s vytesanými nestvůrami a jinými postavami a vzory. Všechny ty věže slouží jako hrobky pánů a kaple v nich jsou zasvěceny jednotlivým jejich božstvům, která vyznávají.

Uvnitř té velké měšity se rozkládají tři sály zasvěcené hlavním božstvům. Jsou úžasně velkolepé a vysoké, s mnoha ozdobami a postavami vyrytými jak v kameni, tak v dřevěném obložení. V sálech se nalézají další kapličky, do nichž vejdeš malými dvířky, není tam však nižádného světla a nevstupuje tam nikdo jiný než ti duchovní, a ještě ne všichni. Uvnitř a mnohdy i zvenku stojí sochy a postavy božstev, jak jsem říkal. Nejhlavnější z těch božstev, v něž mají největší víru a důvěru, jsem dal sejmout z jejich podstavců a poručil je svrhnout ze schodů. Kaple, kde předtím stáli, jsem dal vyčistit, neboť byly plny krve z obětí, a umístil jsem tam obrazy Nejsvětější Panny a dalších svatých, čehož řečený Muteczuma s domorodci nemálo lítovali a zprvu mě žádali, abych toho nečinil, neboť dozvěděli se to jednotlivé kameny, povstanou proti mně. Věřti totiž, že jim ta božstva dávají všechny pozemské statky, a že když dovolí, aby se s nimi zle nakládalo, rozhněvají si je a ničeho už nedostanou a plody po celé zemi budou smeteny, takže lidé pomřou hladem. I vysvětlil jsem jim pomocí tlumočnicků, jak se mýlí, když vkládají své naděje do těch model vytvořených vlastními rukama a z nečistých věcí, a že poznají existenci jediného Boha, Pána všehomíra, jenž stvořil nebe i zemi a všechny věci, stejně jako stvořil je i nás. A tento Bůh nemá počátek a je nesmrtelný, jeho musí vzývat a v něj věřit, a v žádného jiného tvora či věc. A pověděl jsem jim všechno ostatní, co jsem v té věci uměl, abych je

odvedl od jejich modloslužebnictví a přivedl je k poznání Boha Pána našeho. Tu všichni, zvláště pak Muteczuma, odvětili, že jak mi již byli vyprávěli, nepocházejí z této země, nýbrž že jejich předkové sem přišli před dávnými věky. Proto soudí, že se snadno mohlo stát, že v některých věcech chybovali. Je tomu již tak dávno, co odesli ze své původní vlasti, zatímco já, který jsem přišel nedávno, budu lépe než oni vědět, jaká má být jejich víra. Abych jim tedy vše pověděl a objasnil, a oni učiní, co jim poradím nejlepšího. Muteczuma a mnozí z hodnostářů města se mnou pak zůstali, dokud nebyly odstraněny modly, vyčištěna kaple a vystaveny obrazy svatých, přihlízející všemu s radostnou tváří. Varoval jsem je také, aby neobětovali podle svého zvyku božstvům živé tvory, neboť je to nejen Bohu velmi nemilé, ale i zákony Vašeho Svatého Veličenstva to zakazují a nařizují popraviti každého, kdo by zabil. Od té chvíle se toho tedy zřekli a po celou dobu, co jsem v městě pobýval, neviděl jsem zabít či obětovat žádného tvora.

Sochy a těla božstev, v něž tito lidé věří, jsou postavou daleko větší než vysoký muž. Zhotoveny jsou z všemožných semen a zeleniny, jež jedí, semletých a smíchaných ve hmotu, kterou hnětou s krví z lidských těl, jimž zažíva otevřou hruď a vytrhnou srdce. Krev, jež z něho prýští, mísí s tou moukou v takovém množství, až postací ke zhotovení oněch velkých soch. A poté, co jsou vytvořeny, jim předkládají další srdce, rovněž z obětí, a krev jim natírají obličje. A pro každou jednotlivou věc mají svou modlu po způsobu pohanů, kteří kdysi uctívali své bohy. A tak mají jedno božstvo, aby si vyžádali přízeň ve válce, a jiné, jež je patronem rolnických prací. Zkrátka pro každou věc, v níž si přejí úspěch, mají své božstvo, i když vztahují k němu muž slouží.

V tomto velkém městě. A tolik velkých pal země, poddání řečeného roku tu sídlí. Navíc zde: ké tuze pěkná sídla. Kro né květinové zahrady uř ných lidí, tak v prostýc velkého města vedou dv a hluboký skoro na výšk velmi dobré sladké vody du a pijí. Druhý, prázdn